

Anne ve Baba Tutumunun Gençlerde Doğurganlık ve Çocuk Doğurma Tutumuna Etkisi

The Effect of Parenting Attitude on Fertility and Childbearing Attitude in Young People

Hülya TÜRKMEN¹, Yeşim BAKIMAN²

ÖZ

Anne ve baba tutumunun gençlerde doğurganlık ve çocuk doğurma tutumuna etkisini belirlemek amacı ile yapılan bu tanımlayıcı ve kesitsel çalışma, Anne Baba Tutum Ölçeği ve Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak, devlet yurdunda kalan 320 kız öğrenci üzerinde yapılmıştır. Partnere/eşe sahip olmama, annenin vajinal doğum yapması ve otoriter anne tutumu ile gelecekte çocuk sahibi olmak istememe arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin şimdiki engel puanları anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur ($p=0,005$). Partnere/ eşe sahip olmayan ve otoriter anne tutumu ile büyüyen öğrencilerin kadınlık kimliği puanları anlamlı düşük bulunmuştur ($p<0,05$).

Araştırma bulgularına göre, anneler kızları ile olan iletişimleri ve onların olumsuz obstetrik öyküleri ve kendi çocuklarına karşı tutumları konusunda eğitilmelidirler.

Anahtar Kelimeler: Anne Baba Tutumu; Doğurganlık ve Çocuk Doğurma Tutumu; Üniversite Öğrencisi

GİRİŞ

İnsan neslinin devamı, yeni nesillerin temel değerleri kazanarak sağlıklı bir şekilde büyümesi ve gelişmesi, düzenli bir toplum yapısı ve o toplumdaki bireylerin sağlıklı bir aile kurması ile mümkündür (1). Bir aile kurmak hayatın en heyecanlı, önemli ve sayılı zamanlarından biridir. Birçok birey bir aile olduktan sonra çocuk sahibi olmanın hayalini kurar. Çocuk sahibi olmak, kişinin en heyecan verici ve ileriye yönelik önemli kararlarından biridir (2).

1-Dr. Öğr. Üyesi, Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

E-posta Adresi: hulyayurter@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0001-6187-9352

2- Lisans Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

E-posta Adresi: bkmnyesim@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5002-6634

Gönderim Tarihi: 28.08.2020 - Kabul Tarihi: 01.07.2021

ABSTRACT

The Aim of the study was to determine the effect of parental attitude on fertility and childbearing attitudes in young people.

The descriptive and cross-sectional study was carried out with university girls living in the State dormitory between 1-29 February 2020 (n=320). In the data collection, Parental Attitude Scale and The Attitudes Toward Fertility and Childbearing Scale were used.

In the study, it was found that there was a significant relationship between not having a partner / spouse, vaginal delivery of the mother and imperious mother attitude and not wanting to have a child in the future ($P<0.05$). The current obstetric scores of students whose mothers are university graduates were significantly higher ($P=0.005$). The female identity scores of the students who do not have a partner / spouse and grow up with imperious mother attitude were found to be significantly lower ($P<0.05$).

As a result of the research findings; it is recommended that mothers be trained in terms of their communication with their girls on bad birth stories and their attitudes towards their children.

Keywords: Parenting Attitude; Attitudes Toward Fertility and Childbearing; University Student

Kadınlık kimliği tarihsel olarak çeşitli kültürlerde çocuk doğurmak ve anneliğe dair semboller üzerine inşa edilmiştir. Anne olan ve olmayan tüm kadınlar açısından doğurganlık kadınlık kimliği açısından önemli ve gerekli bir durumdur (3). Geleneksel toplumdan modern topluma geçişte, evlilik, aile içi ilişkiler, rol ve statüler sürekli değişim süreci haline gelmiştir (4). Doğurganlık davranışındaki değişimler, modern toplumun yapıtaşısı olan ailede görülen birtakım dönüşümlerden etkilenmiştir (5). Son yıllarda dünya genelinde evlilik oranlarının azalması, evlenme yaşının yükselmesi, doğum oranının azalması ve kadının ev dışında daha çok zaman geçirmesi ile ekonomik bağımsızlığını kazanması gibi durumlar geleneksel aile kavramını yakalamayı giderek zor hale getirmiştir (6). Uluslararası Aile Planlaması Federasyonu'nun

1995 yılında yayınladığı Üreme Hakları ve Cinsel Haklar Bildirgesi'ne göre kişilerin çocuk sahibi olup olmama veya ne zaman olacağına karar verme hakkı bulunmaktadır (7). Doğurganlık eğilimlerinin değişimini etkileyen birçok faktör vardır. Literatürdeki çalışmalar, eğitim yoluyla bağımsızlık kazanmak, işgücü piyasasında aktif olmak, belirli bir olgunluk seviyesine ulaşmak, çalışmaları tamamlamak ve finansal olarak istikrarlı olmak gibi nedenlerle kadınların çocuk sahibi olmayı istemedikleri ya da erteledikleri bildirmektedir (8-17). Çocuk sahibi olmayı ertelemenin hem anne sağlığı hem de çocuk sağlığı açısından bir takım riskleri bulunmaktadır (17). İleri anne yaşı, infertilite, Down sendromu, sezaryen, erken doğum, düşük doğum ağırlığı, ölü doğum ve perinatal mortalite ve morbidite dahil kromozomal anormallikler ile ilişkilendirilmiştir (18).

Kişilerin büyüdüğü ortamda toplumsal tutumlarının gelişmesinde en önemli etken ailedir. Çünkü çocuğun toplumsallaşmaya başladığı ilk yer ailesidir (19). Her kültürde ebeveynler kendi değerlerini ve temel tutumlarını çocuklarına aktarmak için kültürlerinde işlevsel olan çocuk yetiştirme tutum ve davranışlarını günlük uygulamalarına yansıtır (20,21). Anne ve baba tutumları kişiliğin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Aile ve çocuk arasındaki ilişki çocuğun gelecekteki sosyal ilişkileri ve toplumsallaşması için zemin hazırlamaktadır. Duygusal, dengeli ve toplumsal etkileşimin güçlü olduğu ailede yeterli sevgi ve güven içinde büyüyen çocuk gelişimi için gerekli deneyimleri elde edebilir. Bu nedenle anne ve baba tutumları kişilerde olumlu ya da olumsuz davranışların oluşmasına yol açabilmektedir. Otoriter aile yapısında çocukların çok fazla fikri alınmamakta olup ebeveynler koydukları kurallara koşulsuz çocuklarının uymasını beklemektedirler. Demokratik aile yapısında ise çocukların kararlarına saygı gösterilmekte, çocuklar ayrı bir birey olarak benimsenmektedir. Aynı zamanda bu aileler gerekli durumlarda çocuklarının kurallara uyum sağlamasını beklemektedirler (11-13,21,22). Otoriter bir tutum sergileyen ailede büyüyen çocukta negatif

duygulanım ve düşük girişkenlik düzeyi arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Demokratik aile tutumu, kız çocuklarının yetişkin yaşamlarındaki özyeterlilik ve yaşam doyumlarıyla ilişkilidir (21). Otoriter ya da demokratik aile yapısının çocuğun ileride aile kurma ve çocuk sahibi olma kararını etkileyebileceği düşünülerek bu çalışma planlanmıştır. Literatürde anne ve baba tutumunun çocuk sahibi olma isteğine etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada bir devlet yurdunda kalan kız öğrencilerde anne ve baba tutumunun doğurganlık ve çocuk doğurma tutumuna etkisini incelemek amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı ve kesitsel tipte olan bu çalışmanın verileri 1 Şubat 2020-29 Şubat 2020 tarihleri arasında Balıkesir Üniversitesinde okuyan ve devlet yurdunda kalan kız öğrenciler ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Epi info Statcalc programıyla sapma 0.05 alınarak, %95 güven aralığında örnek büyüklüğü 320 olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden ve anket formlarını eksiksiz dolduran toplam 320 kız öğrenciyle araştırma tamamlanmıştır.

Veri toplamada öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini içeren Katılımcı Bilgi Formu, Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği ve Ana Baba Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Katılımcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Sosyodemografik soruları içeren 14 maddeden oluşmaktadır (Tablo 1).

Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği: Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Damar (2019) tarafından yapılmış olan ölçek 5'li likert tipinde (1=hiç katılmıyorum, 5=tamamen katılıyorum) ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçek gelecekteki önlem, şimdiki engel ve kadınlık kimliği olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Gelecekteki önlem alt boyutunda gelecekte çocuk sahibi olma isteği ile ilgili sorular, şimdiki engel alt boyutunda şuanda çocuk sahibi olmayı engelleyen durumlar ile ilgili sorular ve kadınlık kimliği alt boyutunda ise doğurganlık ile kadınlık

kimliği ilişkisi ile ilgili sorular bulunmaktadır. Damar çalışmasında Ölçeğin alt boyut Cronbach alfa katsayılarını gelecekteki önlem 0,92, şimdiki engel 0,89 ve kadınlık kimliği 0,90 bulmuştur (2). Bu çalışmada gelecekteki önlem 0,91, şimdiki engel 0,79 ve kadınlık kimliği 0,88 bulmuştur.

Anne Baba Tutum Ölçeği: Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiş ve Bilal (1984) tarafından düzenlenmiş olan ölçek 50 madde ve 5'li likert tiptedir (1=hiç katılmıyorum, 5=tamamen katılıyorum). Her bir madde anne ve baba için ayrı ayrı puanlanmaktadır. Düşük puan ebevenlerin otoriter tutumunu yüksek puan ise ebevenlerin demokratik tutumunu yansıtmaktadır. Ölçek toplam puan ortalamasının altı otoriter tutumu, ölçek toplam puan ortalamasının üstü ise demokratik tutumu göstermektedir. Bilal (1984) çalışmasında ölçeğin Cronbach alpha güvenilirlik kat sayısını anne için 0,75, baba için 0,76 bulmuştur (23). Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı anne için 0,64, baba için 0,78 bulunmuştur.

Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk testi ile belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ve anne ve baba tutumu ile doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Independent Samples T Testi, Mann Whitney U testi, Anova ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutumu etkileyen bağımsız değişkenler multiple lineer regresyon analizi ile değerlendirilmiştir.

Çalışmanın yapılabilmesi için Üniversitenin Klinik Araştırmalar Etik kurulundan (No:220/143) ve araştırmanın gerçekleştirileceği kurumdan yazılı izin alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere çalışmanın amacı ve kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı açıklanmış ve yazılı izinleri alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş ortalaması 20,76±1,41 (min.18, max.25) bulunmuştur. Çalışmada gelecekteki önem alt

boyutu puan ortalaması 24,94±6,98, şimdiki engel alt boyutu puan ortalaması 31,45±7,88, kadınlık kimliği alt boyutu puan ortalaması ise 14,91±5,62 olarak bulunmuştur. Çalışmada partneri/eşi olan öğrencilerin erkek arkadaşı/eşi olmayan öğrencilere göre gelecekteki önlem (P = 0,005) ve kadınlık kimliği (P = 0,041) anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Annesi vaginal doğum yapan öğrencilerin gelecekteki önlem ortalaması anlamlı şekilde düşük bulunmuştur (P = 0,048). Annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin lise ve ilköğretim mezunu olanlara göre şimdiki engel ortalamaları anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur (P = 0,018). Çalışmada annenin sergilediği tutumun öğrencilerde doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutuma etkisi olduğu saptanmıştır (P < 0,05). Annesi demokratik bir tutum sergileyen öğrencilerin annesi otoriter tutum sergileyen öğrencilere göre gelecekteki önlem (P = 0,037) ve kadınlık kimliği (P = 0,001) puan ortalamalarının anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur. Çalışmada babanın sergilediği tutumun öğrencilerde doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutuma etkisi olmadığı belirlenmiştir (P > 0,05) (Tablo 1).

Yapılan lineer regresyon analizinde Model 1, medeni durum, annenin doğum şekli ve anne tutumundan oluşmaktadır. Medeni durum, annenin doğum şekli ve anne tutumu ile gelecekteki önlem arasında varyansın %20,3'ünü ($R^2 = 0,203$) açıklayan anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (sırasıyla P = 0,034, P = 0,046, P = 0,033). Model 2, anne eğitiminin şimdiki engele etkisinden oluşmaktadır. Anne eğitimi ile şimdiki engel arasında varyansın %15,6'sını ($R^2 = 0,156$) açıklayan anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (P = 0,005). Model 3, medeni durum ve anne tutumu ile kadınlık kimliğinden oluşmaktadır. Medeni durum ve anne tutumu ile kadınlık kimliği arasında varyansın %23,2'sini ($R^2 = 0,232$) açıklayan anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (sırasıyla P = 0,017, P = 0,001) (Tablo 2).-

Tablo 1. Öğrencilerin Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörler, Balıkesir, 2020.

	n	%	Gelecekteki Önlem	Şimdiki Engel	Kadınlık Kimliği
Bölüm					
Sağlık alanı	63	19,7	25,50±7,34	31,85±7,23	16,09±6,27
Diğer alan	257	80,3	24,80±6,89	31,35±8,04	14,63±5,43
t			0,711	0,457	1,858
P			0,477	0,648	0,064
Kardeş					
Kardeşi yok	58	18,1	24,62±7,52	32,37±8,16	15,27±6,54
Kardeşi var	262	81,9	25,01±6,86	31,24±7,82	14,83±5,41
t			-0,393	0,992	0,533
P			0,695	0,322	0,594
Medeni Durum					
Bekar/erkek arkadaşı/Eşi yok	225	70,3	24,34±6,79	31,71±7,52	14,38±5,39
Partneri/Eşi var	95	29,7	26,36±7,23	30,83±8,68	16,17±5,99
t			-2,384	0,911	-2,626
P			0,018	0,363	0,009
Yaşadığı yer					
Köy	56	17,5	24,94±6,54	31,48±7,34	14,94±5,17
İlçe	127	39,7	25,13±7,10	31,62±7,35	15,20±5,52
İl	137	42,8	24,77±7,07	31,27±8,59	14,64±5,92
F			0,087	0,069	0,328
P			0,917	0,934	0,720
Yaşadığı bölge					
Akdeniz	25	7,8	25,76±7,36	30,36±5,71	15,72±5,17
Doğu Anadolu	25	7,8	25,80±6,72	30,40±7,41	17,76±4,73
Ege	74	23,1	24,90±6,25	31,55±6,63	14,62±5,53
Güneydoğu Anadolu	23	7,2	26,65±6,87	32,78±6,82	15,00±5,55
İç Anadolu	33	10,3	24,39±6,55	31,33±6,33	15,33±5,12
Marmara	116	36,3	24,83±7,31	31,21±9,42	14,48±5,89
Karadeniz	24	7,5	23,00±8,15	33,37±8,80	13,50±6,17
X ² K-W			3,692	3,731	10,718
P			0,718	0,713	0,097
Anne eğitimi					
İlköğretim	272	85	24,94±6,97	31,02±7,96	14,94±5,59
Lise	37	11,6	25,02±7,18	32,72±6,59	17,63±7,17
Üniversite	11	3,4	24,81±7,09	37,63±7,48	14,91±5,62
X ² K-W			0,175	8,056	2,904
P			0,916	0,018	0,234
Baba Eğitimi					
İlköğretim	209	65,3	24,71±7,07	30,90±7,44	14,79±5,52
Lise	85	26,6	25,23±6,99	32,05±8,55	14,91±5,70
Üniversite	26	8,1	25,88±6,27	33,80±8,77	15,92±6,32
X ² K-W			0,862	4,327	1,069
P			0,655	0,149	0,630

Anne çalışma durumu					
Çalışıyor	62	19,4	25,64±6,78	32,82±6,99	15,61±5,73
Çalışmıyor	258	80,6	24,77±7,02	31,12±8,06	14,75±5,60
t			0,877	1,530	1,082
P			0,381	0,127	0,280
Babanın çalışma durumu					
Çalışıyor	292	91,2	25,00±7,05	31,45±8,00	15,07±5,64
Çalışmıyor	28	8,8	24,39±6,23	31,39±6,62	13,32±5,31
t			0,439	0,040	1,576
P			0,661	0,968	0,116
Aile tipi					
Çekirdek aile	224	70	24,76±6,82	31,61±8,11	14,55±5,69
Geniş aile	80	25	25,58±7,46	30,36±7,10	15,85±5,25
Parçalanmış aile	16	5	24,25±6,84	34,56±7,81	15,31±6,34
X ² K-W			1,736	4,779	4,386
P			0,420	0,092	0,112
Gelir durumu					
Gelir giderden az	33	10,3	24,48±7,89	31,48±7,76	13,81±6,37
Gelir gidere denk	279	87,2	25,03±6,86	31,36±7,95	15,00±5,46
Gelir giderden fazla	8	2,5	23,87±7,86	34,37±5,70	16,37±7,87
X ² K-W			0,391	1,106	2,571
P			0,822	0,575	0,276
Ebeveynlerinizle birlikte mi büyüdünüz					
Evet	297	92,8	25,04±6,96	31,28±7,92	14,89±5,54
Hayır	23	7,2	23,65±7,20	33,52±7,16	15,17±6,78
U			2989,5	2894,5	3411
P			0,318	0,222	0,992
Annenizin doğum şekli					
Vajinal	260	81,3	24,54±6,88	31,34±7,66	15,00±5,49
Sezaryen	39	12,2	26,97±7,04	32,38±9,54	15,43±6,35
Hem vaginal hem sezaryen	21	6,6	26,19±7,56	31,00±7,51	12,95±5,74
X ² K-W			6,075	0,284	3,132
P			0,048	0,868	0,209
Anne Tutumu					
Otoriter Tutum	151	47,2	24,08±7,28	31,93±7,54	13,78±5,49
Demokratik Tutum	169	52,8	25,71±6,62	31,01±8,17	15,93±5,56
t			-2,096	1,038	-3,475
P			0,037	0,300	0,001
Baba Tutumu					
Otoriter Tutum	139	43,4	24,15±7,50	31,51±7,73	14,24±5,73
Demokratik Tutum	181	56,6	25,55±6,50	31,39±8,01	15,43±5,50
t			-1,777	0,135	-1,885
P			0,077	0,893	0,060

Independent Samples T Testi, Mann Whitney U, Anova, Kruskal Wallis

Tablo2. Gençlerin Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Multiple Lineer Regresyon Analizi ile Değerlendirilmesi, Bahkesir, 2020.

	B	T	P	%95 CI	
Model 1					
Medeni Durum	1,795	2,126	0,034	0,134	3,457
Annenin Doğum Şekli	1,371	2,005	0,046	0,026	2,716
Anne Tutumu	1,667	2,146	0,033	0,139	3,195
R= 0,203 R ² = 0,041 Durbin-Watson=2,006 (P=0,004)					
Model 2					
Anne Eğitimi	2,616	2,808	0,005	0,783	4,449
R= 0,156 R ² = 0,024 Durbin-Watson=1,815 (P=0,005)					
Model 3					
Medeni Durum	1,615	2,395	0,017	0,288	2,941
Anne Tutumu	2,035	3,298	0,001	0,821	3,250
R= 0,232 R ² = 0,054 Durbin-Watson=2,056 (P=0,000)					

B: Regresyon Katsayısı, T: Serbestlik derecesi, P: Anlamlılık değeri, CI: Güven aralıkları

Model 1. Medeni durum, annenin doğum şekli ve anne tutumunun gelecekteki önleme etkisi

Model 2. Anne eğitiminin şimdiki engele etkisi

Model 3. Medeni durum ve anne tutumunun kadınlık kimliğine etkisi

TARTIŞMA

Gelecekte çocuk sahibi olmak birçok kadının hayallerinde yer almaktadır. Üstelik çoğu kadın anne olmanın kadınlık kimliğinin ayrılmaz bir parçası olduğunu düşünebilmektedir. Ancak şuanda ya da gelecekte doğurganlık ve çocuk doğurma tutumunu olumsuz yönde etkileyen faktörler bulunabilmektedir. Bu araştırma bir devlet yurdunda kalan üniversite kız öğrencilerde anne ve baba tutumunun doğurganlık ve çocuk doğurma tutumuna etkisini incelemek amacı ile yapılmıştır. Çalışmada gelecekteki önem alt boyutu puan ortalaması 24,94±6,98, şimdiki engel alt boyutu puan ortalaması 31,45±7,88, kadınlık kimliği alt boyutu puan ortalaması ise 14,91±5,62 olarak bulunmuştur. Damar'ın (2) henüz anne olmamış kadınlarla gerçekleştirdiği çalışmada gelecekteki önem alt boyutu puan ortalaması 26,52±5,98, şimdiki engel alt boyutu puan ortalaması 28,06±8,25, kadınlık kimliği alt boyutu puan ortalaması ise 15,68±5,41 bulunmuştur. Bu çalışmanın üniversitede okuyan öğrenciler ile gerçekleştirilmesi nedeniyle şimdiki engel ortalamasının Damar'ın (2) çalışmasına göre yüksek olduğu düşünülmektedir. Genellikle çoğu toplumda eğitim hayatı bittikten sonra aile kurma ve çocuk sahibi olma düşünülmektedir (15,16).

Çalışmada partneri/eşi olan öğrencilerin partneri ya da eşi olmayan öğrencilere göre gelecekteki önlem ve kadınlık kimliği anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Söderberg ve ark (14) çalışmasında da bir partnere sahip olan kişilerin gelecekteki önlem ve kadınlık kimliği puanları partneri olmayan kişilere göre yüksek bulunmuştur. Damar'ın (2) çalışmasında evli ya da nişanlı olan kadınların bekar olan kadınlara göre gelecekteki önlem puanları anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Cooke ve ark. (18) çalışmasında çocuk doğurma kararları üzerindeki en büyük etkinin doğru partnere sahip olma ihtiyacı olduğunu saptamıştır. Mevcut eş ya da partner ile daha olumlu, yerleşik ve çocuksuz ilişkiler içinde olan ve eşin baba potansiyelini daha olumlu algılayan kadınlar, bir çocuğu eşiyile paylaşmaya daha yatkındır (24). Partneri ya da eşi olan kişilerde gelecekte çocuk sahibi olma isteği yüksektir. Bu nedenle doğurganlık ve anne olmak bu kişilerde kadınlık kimliğini yerine getirmek açısından önemlidir.

Çalışmada öğrencilerin annesinin doğum şekli ile gelecekteki önlem arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Annesi normal vajinal doğum yapan öğrencilerin gelecekte çocuk sahibi olma isteği annesi sezaryenle doğum yapanlara

kıyasla düşük bulunmuştur. Kişileri anne olmaya ikna edecek en uygun aile üyesi annelerdir (3). Vajinal doğum fizyolojik bir durum olmasına rağmen ağırlı bir süreçtir. Vajinal doğum yapan kadınların yaşadıkları olumsuz ağrı deneyimini kız çocukları ile paylaşması doğumun korku dolu bir olay olarak görülmesine yol açabilir (25,26). Çalışmada annesi vajinal doğum yapan öğrencilerin doğum ağrısından korktuğu için gelecekte doğum yapmak ve çocuk sahibi olmak istemediği düşünülmektedir.

Çalışmada annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin lise ve ilköğretim mezunu olanlara göre şimdiki engel ortalamaları anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Bu sonuç eğitim durumu yüksek olan ailelerin çocuklarının eğitime önem verdiği ve bu ailelere göre çocuklarının kariyer hayatlarının aile kurma ve çocuk sahibi olma durumundan daha öncelikli olduğunu göstermektedir. İngiltere'deki medyada geç çocuk sahibi olan kadınların hırslı ve yüksek eğitilmiş oldukları ve çocuk sahibi olmayı kariyerlerini bulana kadar ertelemeyi seçtikleri bildirilmektedir (15,16).

Ebeveynlerin çocuklarına sergiledikleri tutumlar ileride çocukların doğurganlık ve çocuk doğurmaya yönelik tutumlarını etkileyebilir. Çalışmada annesi demokratik tutum sergileyen öğrencilerin gelecekteki önlem ve kadınlık kimliği puan ortalamalarının annesi otoriter tutum sergileyen öğrencilere göre yüksek olduğu bulunmuştur. Literatürde anne baba tutumunun doğurganlık ve çocuk doğurma tutumuna etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Otoriter ebeveynler koydukları kurallara çocuklarının uymasını ve koşulsuz itaat etmesini beklerler. Bu aileler çocukları kurallara uymadığı takdirde ceza uygulamaktadırlar (22). Böyle bir ailede büyüyen kız çocuklar yetişkin yaşamlarında yetersiz özgüvene sahiplerdir (21). Bu nedenle çalışmada otoriter ailede büyüyen öğrencilerin yetersiz özgüvenlerinden dolayı gelecekte çocuk sahibi olmak istemedikleri düşünülmektedir. Demokratik ebeveynler ise çocuklarını ayrı bir kişi olarak kabul eder, çocuklarına söz hakkı tanır ve kararlarına saygı duyarlar. Bu aileler çocuklarından olgun davranış beklerler ve

gerekli olduğunda kurallara uyulmasını isterler (22). Bu nedenle böyle bir ailede büyüyen kız çocukların yetişkin yaşamlarında özgüvenleri yüksektir. Demokratik aile tutumu çocuğun gelişiminde olumlu bilişsel, duygusal ve sosyal sonuçlar doğurmaktadır. Bunun aksine, otoriter aile tutumu çocuk gelişiminde olumsuz sonuçlara yol açmaktadır (21). Ayrıca çalışmada otoriter bir ailede büyüyen kişilerin özgürlük arayışı içinde olduğu ve ileride özgürlüklerinin kısıtlanacağını düşündükleri için çocuk sahibi olmayı istemedikleri düşünülmektedir. Biricik (22) çalışmasında ailesi demokratik tutum sergileyen ailelerin aile ilişkilerinin ve sosyal normlara uyumunun daha iyi olduğunu bildirmektedir. Demokratik tutum sergileyen ailede büyümüş çocuk, sevmeyi ve paylaşmayı bilen, toplumsal kurallar ile kültürel değerleri benimsemiş olan bir kişiliğe sahip olmaktadır. Bu kişiler kültürel değerleri benimsediklerinden dolayı yetişkin yaşamında aile kurmak ve çocuk sahibi olmak istemektedirler (27). Çakır (27) çalışmasında demokratik aile ortamında büyüyen kadınların evliliklerinde uyumlu olduklarını bildirmiştir. Demokratik aile tutumunda büyüyen kişi kendi geleceği konusunda özgür plan yapma hakkına sahiptir. Bu kişilerin gelecekte çocuk sahibi olmak istedikleri çalışmada saptanmıştır. Bazı kültürlerde anne olmak kadının olmanın gereğini yerine getirmektir. Yani kadınlık kimliğini yerine getirmek için anne olmak gerekir (28). Demokratik aile tutumunda yetişen kişilerin kültürel değerlerine daha bağlı olduğu düşünüldüğünde bu kadınlara göre anne olmak kadınlık kimliğinin gerekliliğini yerine getirmektir. Çalışmada sadece anne tutumunun doğurganlık ve çocuk doğurma tutumuna etkisinin olduğu, baba tutumunun ise bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Kişileri anne olmaya ikna edecek en uygun aile üyesi annelerdir ve anneler ataerkil annelik kurumunun aktarıcısı olma görevini üstlenmektedir (3). Kız çocukları babalarından sevgi ve ilgi beklerken anneleri ile yakın olmak isterler. Çünkü kendi cinsiyetinde olan annelerini rol model alma ihtiyacındadırlar. Otoriter bir tutum anneler kız çocukları arasına mesafe koymaktadır. Bu nedenle anne tutumunun kız çocuklarda daha etkili olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak çalışmada bir partnere ya da eşe sahip olma, annenin doğum şekli, annenin eğitim durumu ve anne tutumunun doğurganlık ve çocuk doğurma tutumunu etkilediği belirlenmiştir.

Annesi vajinal doğum yapan öğrencilerin gelecekte çocuk sahibi olmak istemedikleri çalışma sonucunda saptanmıştır. Kötü ve ağırlı doğum deneyimi yaşayan kadınların kız çocukları ile bu deneyimlerini paylaşmaması konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Annesi yüksek eğitimli olan öğrencilerin şunda çocuk sahibi olmak istemedikleri çalışmada belirlenmiştir. Kadınlar belli bir eğitim seviyesine ulaşana kadar ve kariyer sahibi olana kadar çocuk sahibi olmayı erteleyebilir. Ancak bu kadınlar geç çocuk sahibi olmanın riskleri konusunda sağlık profesyonelleri tarafından bilgilendirilmelidir.

Çalışma sonucunda annelerin kız çocukları için rol model oldukları düşünüldüğünde annelerin sergiledikleri tutumların kız çocukların gelecekteki hayatlarını, aile kurma ve çocuk sahibi olma isteğini etkilediği belirlenmiştir. Otoriter bir anneye sahip olan kişilerin gelecekte çocuk sahibi olmak istememesi düşünüldüğünde anneleri eğitmek faydalı olacaktır. Annelerin yanlış ve hatalı tutumunu değiştirmek için Anne Eğitim Merkezleri açılabilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın sınırlılığı anne ve baba tutumunun doğurganlık ve çocuk doğurmaya etkisi açısından literatürde yapılan ilk çalışma olmasıdır. Bu nedenle mevcut çalışmanın sonuçlarını bir önceki çalışmayla karşılaştırma olanağımız olmadı. Diğer bir kısıtlılık da çalışma belli bir ilde belli bir öğrenci grubunda yapılmıştır bu nedenle sonuçlar genellenemez.

KAYNAKLAR

1. Ümmet D. Üniversite Mezunu Evli Bireylerin Evlilik Algıları Üzerine Metaforik Bir İnceleme. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 2017, 77(1), 205-235.
2. Damar E. Doğurganlık ve Çocuk Doğurmaya Yönelik Tutum Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Manisa:*

- Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, 2019.
3. Yıkılmış S. Pronatalist Kültürde Anne Olmamak. *Fe Dergi*, 2018, 10(2), 85-97. http://cins.ankara.edu.tr/20_8.pdf
4. Epik MT, Çiçek Ö, Altay S. Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Tarihsel Süreçte Ailenin Değişen/Değişmeyen Roller. *Sosyal Politik Çalışmalar Dergisi*, 2017, 38, 5-58.
5. Erol PÖ. Toplumsal Değerler Sistemleri Olarak Ailecilik ve Bireyciliğin Doğurganlık Üzerine Yansımaları. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019, 35, 871-893. DOI: 10.21550/sosbilder.405705
6. Bener Ö, Günay G. Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013, 3(1), 1-16
7. İkizler M. Eşlerin Çocuk Sahibi Olma Konusunda Uyuşmazlığa Düşmesi. *TBB Dergisi*, 2017, 132, 165-182
8. Akgeyik T. Türkiye’de Kadınların İşgücü Piyasasına Katılımını Etkileyen Faktörler: TÜİK Verileri Üzerine Bir Analiz. *Sosyal Siyaset Konferansları*, 2016, 70, 31-53.
9. Akça H, Ela M. Türkiye’de Eğitim, Doğurganlık ve İşsizlik İlişkinin Analizi. *Maliye Dergisi*, 2012, 163, 223-242.
10. Aydın O, Aslantaş Bostan P, Özgür E.M. Mekânsal Veri Analizi Teknikleriyle Türkiye’de Toplam Doğurganlık Hızının Dağılımı ve Modellenmesi. *Coğrafya Dergisi*, 2018, 37, 27-45.
11. Aydoğdu F, Dilekmen M. Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, 11(2), 570-580
12. Sezer Ö. Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları Ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2010, 7(1), 1-19
13. Özyürek A. Okul Öncesi Çocuğa Sahip Anne-Babalara Yönelik “Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Görüşleri Ölçeği” ve “Anne-Baba Tutum Ölçeği” Geliştirme Çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2017, 1, 26-38
14. Söderberg M, Christensson K, Lundgren I, Hildingsson I. Women’s attitudes towards fertility and childbearing – A study based on a national sample of Swedish women validating the Attitudes to Fertility and Childbearing Scale (AFCS), *Sexual & Reproductive Healthcare*, 2015. Doi: 10.1016/j.srhc.2015.01.002
15. Doughty S. Number of Babies Born to Mothers Over 40 has DOUBLED in a Decade. 2009 [Website] Available from: www.dailymail.co.uk/news/article-1185782/Number-babies-born-mothers-40-DOUBLED-decade.html [Erişim 03.05.2020]
16. Shaw R, Giles D. Motherhood on ice? A media framing analysis of older mothers in the UK news. *Psychology and*

Health, 2009, 24, 221–236.

17. Söderberg M, Lundgren I, Christensson K, Hildingsson I. Attitudes toward fertility and childbearing scale: an assessment of a new instrument for women who are not yet mothers in Sweden. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 2013, 13, 197. <http://www.biomedcentral.com/1471-2393/13/197>
18. Cooke A, Mills TA, Lavender T. Advanced maternal age: delayed childbearing is rarely a conscious choice: a qualitative study of women's views and experiences. *Int J Nurs Stud*, 2012, 49, 30–39.
19. Demir Y, Kumcağız H. Öğrencilerin Anne Baba Tutumlarını Algılama Biçimleri ve Şiddete Eğilimleri. *Turkish Studies*, 2015, 10(2), 221-234. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7696>
20. Sümer N, Aktürk EG, Helvacı E. Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 2010, 13(25), 42-59
21. Şanlı D, Öztürk C. Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Tutumlar Üzerine Kültürün Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2015, 8(4), 240-246
22. Biricik Z. Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Anne Baba Tutumları ile Uyum Düzeyi Arasındaki İlişkinin

İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, 2011.

23. Bilal G. Demokratik ve otoriter olarak algılanan ana-baba tutumlarının çocukların uyum düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1984
24. Montgomery KS, Green T, Maher B, Tipton K, O’Bannon C, Murphy T, ve ark. Women’s Desire for Pregnancy. *The Journal of Perinatal Education*, 2010, 19(3), 53–61. Doi: 10.1624/105812410X514404
25. Serçekuş P, Okumuş H. Fears associated with childbirth among nulliparous women in Turkey. *Midwifery*, 2009, 25, 155-62.
26. Kapısız Ö, Karaca A, Süzer Özkan F, Gülen Savaş H. Hemşirelik öğrencilerinin doğum algısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2017, 7, 156–60.
27. Çakır A. Anne Baba Tutumunun, Evlilikte Uyum Ve Sorun Çözme Becerisine Etkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, 2017.
28. Donath O. Regretting Motherhood: A Sociopolitical Analysis. : *Journal of Women in Culture and Society*, 2015, 40(2), 343-367. Doi: 10.1086/678145